

თავისუფლების ქართულ-ბრიტანული ისტორია

გერგაია პაატა

კავკასიის უნივერსიტეტი

<https://doi.org/10.52340/tuw.2023.01.36.21>

აბსტრაქტი. განმარტოებული საკუთარ კაბინეტში და შთაგონებული ინტელექტის პრობლემებით, დროდადრო კვლავ გავაკითხავ თავისუფლების „ნათლიმამას“ იმ იმედით, რომ მის მიერ ნაბოძები აზროვნების უსაზღვრო სივრცე კვლავ მომცემს ახალ ინტელექტუალურსაზრდოს.

დიახ, ანარქიზმი იმსახურებს სერიოზულ კვლევას, რადგან ბოლოს და ბოლოს მთავარი მასთან ადამიანია, რომელიც თავისი ბუნებით ამბივალენტური არსებაა და თვითონ არის ღრმა და სერიოზული შესწავლის საგანი. აზროვნების მეცნიერება ეხება ადამიანის მოღვაწეობის ყველა სფეროს, ეხება მას ანარქიზმიც, ოღონდ მის იმ ნაწილს, რომელიც ინდივიდუალურ თავისუფლებასთან ასოცირდება, რომელიც ყველა კულტურულ-ისტორიულ ეპოქაში ადამიანისთვის საარსებო პურის მოპოვებისთვის ბრძოლის თითქმის ადეკვატური გამხდარა.

საკვანძო სიტყვები: რომანტიზმი, რაციონალიზმი, ტრანსცენდენტი, იდენტობა, ირაციონალიზმი.

შუალამის საათი ისრებს უკან გადაწევს და გამომწვევად მიყურებს...

ცუდია, როცა შენს სანახავად სახლში კარებიდან ნიცმე არ შემოვა, ხოლო სახურავიდან ჰეგელი არ ჩამოვა.

ეს დაუვიწყარი სტუმრობა იქნებოდა. მე მათ ფრენა მასწავლეს - აზრებში და ფიქრებში ფრენა, ნიცმემ - რომანტიკულად, ჰეგელმა - რაციონალისტურად.

და ახლა „შერეკილებთან“ ერთად ცაში აჭრილი, სამყაროს სიდიადეს ბავშვის თვალებით ვუყურებ და მერე, როგორც რომანტიზმში „შემოპარულ“ რაციონალისტს, სამყაროსეული ეს სიდიადე ფიქრებში და აზრებში გადამაქვს.

როცა სველია იასამანი, მაშინ სველია სამყაროც - რომანტიკოსტთა ცრემლით სველია...

უყვართ რომანტიკოსებს სევდით გათანგული, მელანქოლიური სამყარო.

და რაციონალისტებს?

მითოსის ხიბლში ჩავარდნილი სამყარო, მერე კი, სიკვდილის კულტს გამოკიდებული და საფლავებზე მოფიქრალი არისტოკრატები - პრაგმატიკოსებს არ უყვართ.

გონზე „ამხედრებული“ და ინტელექტში ი „განბანილი“ განმანათლებელი - თავისუფლებით ერთობა და პროგრესთან „წევს“.

თავისუფლებისთვის მუდმივად მთვლემარე „ფეოდალიზმი“ კი, წითელი ღვინით ხელში ლამაზ ქალბატონებს სიყვარულს სთავაზობს.

და ფიზიკური სინამდვილის ჰიმნიც, ხან დიონისეს მაგონებს, ხანაც აფროდიტას.

დღის ნატურალისტური დრამაც, რაციონალიზმ-რომანტიზმის ზღვარზე „მოთამაშეს“, არჩევანის წინაშე მაყენებს.

ეს თავისუფალი არჩევანია.

და მე ანარქისტულ თავისუფლებას ვირჩევ - ინტელექტუალური ტკბობისთვის ვირჩევ.

ფსიქონალიზი გუშინ, ფსიქონალიზი გუშინწინ, ფსიქონალიზი დღეს...

არადა, რა საჭიროა ამ მოძალადე „სენით“ მუდმივი თრობა?

ამიტომ, მოდით გავატაროთ დღე და ღამე, ორშაბათი და შაბათი, ქორწილი და სატირალი ამ სასიამოვნო „მეძავის“ გარეშე.

და მაინც, ფსიქონალიზი, მაინც „უკუღმართი“ აზრები და ამით გადაღლილი, მაგრამ მუდმივად ნოვატორული გონება.

გული კი, გული უფრო კონსერვატული ბრენდია-რომანტიკული ბრენდი.

ამასობაში, ეს დროზე აცრილი გონება მერამდენედ მახსენებს სათქმელს და მას ასე დავიწყებ:

ვწერ იმაზე, რაც ვიცი,

ვწერ იმაზეც, რისიც მჯერა,

და მეშინია ვწერო იმაზე, რასაც „წმინდა“ გონებაც ვერ წვდება, თუ მასთან ინტუიცია და ინსტიქტიც არ „თანამშრომლობენ“.

ჰო, ტრანსცენდენტულთან „თამაშს“, მასში წვდომას, დიდი რწმენა, სულიერი „გაფრენა“ სჭირდება.

იქ კი - ცისა და მიწის გასაყარზე, ეულ ქვაზე ჩამომჯდარი უსასრულობისკენ მიმავალ მწვანე ბილიკს შიშით გაჰყურებ.

და ეს იმიტომ, რომ აქ, ფიზიკურ გრძნობათა სამყაროში თავისუფლებას ვერ ეწიე-შენ ის „გამოგრჩა“.

თავისუფლების მიღმა კი ტრანსცენდენტული მხოლოდ მითია.

და თავისუფლებაც რჩეულთა ხვედრია.

რჩეულნი თავისუფლებისთვის იბადებიან.

ეს არც პოეტური პარაბოლაა, არც ლიტერატურული მეტაფორა.

რადგან, მხოლოდ თავისუფალ სულშია ჭეშმარიტების ძიების მარადიულობა.

აი, მაშინ ტრანსცენდენტულიც, მეტაფიზიკურიც ახლოსაა.

აქ კი, აქ მუდმივად მჭირდება „კონფლიქტი“, ინტელექტუალური კონფლიქტი და მის გადაჭრაზე ფიქრი, რადგანაც ესაა მოტივაცია, აზროვნების წყარო ვფიქრობდე თავისუფლებაზე, ვწერდე თავისუფლებაზე.

და ახლა ამ „ფაზაში“ მყოფს, სააშკარაოზე გამომაქვს ისტორია პიროვნულ თავისუფლებაზე - ანარქისტულ თავისუფლებაზე.

„თუ დიდხანს იყურები უფსკრულში, უფსკრული შენში შემოაღწევს“ - ასე

ამბობდა მოანარქისტო ნიცშე. ჰოდა, ზოგიერთთა მსგავსად, მეც დიდხანს ვიყურე ანარქიზმში,

ვიყურე და ისიც ჩემში შემოვიდა, აღარც წასულა.

პირველად ეს 1992 წ-ის ერთ არაფრით გამორჩეულ დღეს მოხდა, როცა უმაღლესგაუვლელმა მეგობარმა მაქს შტირნერის (კასპარ შმიდტი) „ერთადერთი და

მისი საკუთრება“ „შემომიგდო“, ამას რუსი კროპოტკინი მოჰყვა, შემდეგ ფრანგი პრუდონი, ბაკუნინის „სახელმწიფო და რევოლუცია“ და კიდევ...

შთაბეჭდილება დიდი იყო, ნეტარება უსასრულო. ახლა უკვე მე დავეძებდი მათ.

აი, თურმე რა მჭირდებოდა, რას ითხოვდა ჩემი სხეულის გონიერი ნაწილი.

ასე აღმოვჩნდი თავისუფალი ანარქისტული სამყაროს შუაგულში და ის ჩემი აზროვნების განუყოფელ ნაწილად იქცა.

ახლა უკვე ანარქისტული თეორიით დამძიმებულმა გადავწყვიტე სხვათა „გაანარქისტება“.

ეს ჩემი „ნადირობაა“, ეს ჩემი „სეზონია“ - სეზონი ანარქიზმზე ნადირობისა.

არასოდეს არც ერთ ფილოსოფიურ მიმდინარეობას, არც ერთ რელიგიურ მოძღვრებას, სოციალურ-პოლიტიკურ დაწესებულებას არ გაუერთიანებია ყველა ადამიანი.

სწორედაც ერთი იდეის, ერთი რწმენის არარსებობა არის საუკეთესო დასტური ადამიანური ბუნების მრავალფეროვნებისა. ასევე დასტურია იმ უიმედობისაც პირის, პარტიის, სახელმწიფოს, ხალხის მხრიდან გააჩნდეს პრეტენზია სრულ ჭეშმარიტებაზე.

არც ანარქიზმს, რომელმაც თავისი რადიკალური მოქმედებებით კაცობრიობის პოლიტიკურ ცხოვრებაში მრავალი მკვეთრი და განუმეორებელი ფერი შემოიტანა, არ ჰქონია პრეტენზია სრულ ჭეშმარიტებაზე. თუმცა, საზოგადოებრივი აზროვნების პანთეონში მან თავისი კუთვნილი ადგილი მყარად შეინარჩუნა.

თეორიაში ჩარჩენილი ეს მეოცნებე, რომელმაც კაცობრიობას ახალი მაცდური პრინციპები ესროლა დღემდე მისთვის გამოცანად რჩება. დაჭრილი ნადირივით დაეწაფა იგი მაცოცხლებელ წყაროს - თავისუფლების, ერთიანობისა და სამართლიანობის პრინციპებს, მაგრამ ვერ შეძლო მისი კონკრეტული შინაარსით შევსება. კაცობრიობამ ამჯერად მისი გამოწვევა არ მიიღო. ოცნება კი, ოცნება სახელმწიფოს სრული და საბოლოო განადგურებისა, ოცნებადვე დარჩა, მან ვერ გაიარა სახელმწიფოს ნანგრევებზე.

და ახლა განმარტოებული საკუთარ კაბინეტში და შთაგონებული ინტელექტის პრობლემებით, დროდადრო კვლავ გავაკითხავ თავისუფლების „ნათლიმამას“ იმ იმედით, რომ მის მიერ ნაბოძები აზროვნების უსაზღვრო სივრცე კვლავ მომცემს ახალ ინტელექტუალურ საზრდოს.

თუმცა, რატომ მხოლოდ ინტელექტუალურს?

ვიქნები გაბედული და უფრო ეთიკური იდეალისტი იმ ადამიანისგან განსხვავებით, რომელიც ანარქიზმში მხოლოდ უწესრიგობასა და ძალადობას ხედავს და ვიტყვი: მასში ინტელექტუალურთან ერთად, რაოდენ მოულოდნელიც არ უნდა იყოს, არის სულიერიც (რელიგიურიც) და ესეც ინტელექტუალური ძიების შედეგია.

როცა ასეთ გაბედულებას ვიჩენ, რასაკვირველია, არ ვგულისხმობ უფრო უხეშ, ვიტალისტურ ანარქიზმს, რომელიც სოციალური პრინციპის წინააღმდეგ ძალადობრივად რეაგირებს ან უფრო ეგოისტურ ფორმაში აცხადებს ადამიანის უფლებაზე „იცხოვროს საკუთარი ცხოვრებით“.

მაგრამ არსებობს ბევრად უფრო მაღალი, ინტელექტუალური ანარქისტული აზრი, რომლის ღრმა ლოგიკურ დასკვნებში იკვეთება სულიერი ჭეშმარიტება ბუნებასა

და ღვთაებრივზე ადამიანში. ანუ მის ბუნტში სოციალური უსამართლობის წინააღმდეგ ვპოულობთ იმ მთავრეს პრინციპს, რომლის თანახმადაც, ადამიანის მიერ ადამიანის მართვა იძულების წესით არის ბოროტება, ძალადობა, სიკეთის ბუნებრივი პრინციპის დათრგუნვა და დეფორმაცია.

ამაშია უსამართლობის წინააღმდეგ მორალური ჯანყის ავტორის - ანარქიზმის ბუნებითი განცდა, რაშიც უდავოდ იკითხება სულიერი ჭეშმარიტების საწყისები. თავისუფლებისთვის დიდ თამაშში ჩაბმული ანარქიზმი კი დღემდე ამ იდეის ერთგული რჩება. თავისუფლება ყველა მისი იდეის ძირითადი წყაროა. სწორედ თავისუფლების სიყვარულმა განავითარა მასში ისეთი შემოქმედებითი ექსტაზი, რომელშიც ადვილად იკითხება აზრის, ემოციისა და ინიციატივის სიძლიერე.

თუმცა, თავისუფლების ამ აბსოლუტში ჭეშმარიტების მაძიებელმა ინტელიციურმა ან ინტელექტუალურმა პერსონამ, სხვა უფრო ფასეული და გამორჩეული მახასიათებლების პოვნაც უნდა შეძლოს. გამომდინარე აქედან, ანარქიზმისეული ღირსებების შეფასება, მისი სრულფასოვანი კვლევა ერთდირებულ, მეცნიერულად შემზადებულ ელიტას ხელეწიფება.

ყველაფერი ეს შეიძლება ბევრს ავტორისეულ ფანტაზიად ან ანალიტიკურ ჰალუცინაციად მოეჩვენოს, რადგან ანარქიზმი დღემდე მათთვის მხოლოდ ილუზიის დიდ თეორიად ჩება. ეს მათი მუდმივი განცდაა. მე კი ვფიქრობ, რომ აუცილებელია ანარქიზმის, როგორც პოლიტიკური დოქტრინის „ფილტრაცია“ და, ვიდრე ეს „ჰიგიენური“ პროცედურა არ განხორციელდება, მას გაუჭირდება გახდეს თანასწორუფლებიანი პარტნიორი, ან სრულფასოვანი კონკურენტი ცხოვრებაში მოქმედი იდეოლოგიებისა.

თუმცა, არც ერთი მათგანი არ არის „მამა აბრამის უმანკო ბატკანი“.

ყოველ შემხვევაში, ჯერჯერობით ვერც ერთი მათგანი ვერ გახდა კაცობრიობის მიერ მარადიულად მებნელი იდეალური საზოგადოებრივი მოდელი.

მანამდე კი, მანამდე ანარქიზმი თავისი მატერიალისტური თუ მეტაფიზიკური ლოგიკით, ჯერჯერობით უფრო სასარგებლო ფილოსოფიური ანალიზისთვის აღმოჩნდა, ვიდრე პრაქტიკული განხორციელებისთვის.

მაგრამ იყო დრო, იყო „სეზონი“, როცა სამეგრელოს ერთ-ერთი მაღალმთიანი სოფლის გვიჩიების ოჯახის უფროსი ანარქისტული ვნებებით ცნობილ მეზობელზე განაწყენებული ასე მიმართავდა მას: „დედას გიტირებ, შე ანარქისტო!“

ის კი ისარლიყით აშკარად კმაყოფილი, მაგრამ მუქარით შეურაცხყოფილი, ასეთ პასუხს იძლეოდა: „მე არ ვიყო ანარქისტი, თუ ეს მუქარა შეგარჩინო!“ (რა თქმა უნდა, ეს საუბრები მეგრულ დიალექტზე წარმოებდა). ეს უკანასკნელი თქვენს მონა-მორჩილთან ხშირად ჩამოდიოდა ქალაქში და ანარქისტული იდეებითა და ლიტერატურით დატვირთული ხმაურით ჩადიოდა საკუთარ სოფელში. მისი ანარქისტულ-პროპაგანდისტული მოღვაწეობა იმდენად სერიოზული აღმოჩნდა, რომ სოფლის მცხოვრებთა დიდ უმრავლესობას ჩერქეზიშვილის ეროვნულობითა და პრუდონის

ეკონომიკური მოდელით მოხიბლულთ, რაოდენ მოულოდნელიც არ უნდა იყოს, თვით სტალინი და ბერია მიავიწყდათ.

ასეა, მაგიური ზემოქმედების ძალა აქვს პროპაგანდას, თუ მას ნიჭიერი და ენერგიული კაცი ეწევა.

დღემდე ამ სოფელს ღიმილით „ანარქისტთა სოფელს“ ეძახიან, მისი მცხოვრებნი კი, განსაკუთრებული პოლიტიკური აქტიურობით გამოირჩევიან.

მე ამ სოფელში თავს ყოველთვის კომფორტულად ვგრძნობდი და ოდის აივანზე გამოსული, სრულ კვიციანობაში ჩაფლული, მერამდენედ ვფიქრობდი იმაზე, რომ ანარქიზმმა, ანარქისტული თავისუფლების იდეამ გამოიარა ამხელა პერიოდი-დაოსიზმიდან, ვიდრე თანამედროვე ქართულ სოფლამდე.

საუკუნეებგამოვლილი დღემდე ამ მძიმე გზაზეა გამოკიდებული და მაინც ვერ ჰპოვა სიმშვიდე, ადამიანებისთვის ნამდვილი თავისუფლების მოპოვების განცდით მინიჭებული სიმშვიდე.

ვფიქრობდი იმაზეც, რომ, თუ ოდესმე ადამიანთა უმრავლესობა მას მხოლოდ თავისუფლების, სწორედ თავისუფლების თვალთ შეხედავდა, მაშინ ადვილად ჩაწვდებოდა იმას, რამდენად ლამაზი და გრანდიოზული იყო კაცობრიობის განახლების ანარქიზმისეული იდეალი და იმასაც, თუ რამდენად თავისუფლად „სუნთქავდა“ მათეული „ინსტიტუცია“, რომელიც მათ თეორიულ დებულებებში ასე იყო ფორმულირებული:

ეს არის არასახელმწიფოებრივი საზოგადოებრივი თვითმართველობა, „თავისუფალ კომუნათა კავშირი“, რომლის ორგანიზაციულ საფუძველსაც ფედერაციული პრინციპი წარმოადგენს, ანუ ფედერაციულად შეკავშირებული თვითმართველი კომუნები, სადაც თანაარსებობის ერთადერთ დასაშვებ ფორმად მიჩნეულია მხოლოდ თავისუფალი შეთანხმება, ხელშეკრულებითი პრინციპი.

ან კიდევ: ესაა საზოგადოება, რომელიც დაფუძნებულია მისი წევრების ნების თავისუფალ შეთანხმებაზე, ანუ დამოუკიდებელი ინდივიდების თავისუფალ თანაარსებობაზე, მწარმოებლებს შორის თავისუფალ სოციალურ ხელშეკრულებაზე.

აი, თავისუფლება! არ ვიცი, რამდენად დაჰკრავს ყველაფერს ამას უტოპიის, განუხორციელებლობის ელფერი, მაგრამ თავისუფლებას მოწყურებული და თავისუფლებისთვის გაჩენილი ადამიანი, ვფიქრობ, ყველაფერს გაიღებდა თავისუფლების ასეთ „სასუფეველში“ მოსახვედრად. მით უფრო, როცა ანარქიზმის მამამთავრები აბსოლუტურად შესაძლებლად მიიჩნევდნენ მათი იდეალის

ცხოვრებაში განხორციელებას, ხოლო მისი რეალიზების მიზნით, დაუნდობელ ბრძოლას უცხადებდნენ ყველა სახისა და რანგის პოლიტიკურ დაწესებულებას, მათ შორის, პირველ რიგში, სახელმწიფოს, ზოგადად - ძალაუფლებას.

და ახლა, რატომღაც, მოულოდნელად ძველინდოელი ბრძენის გამონათქვამი გამახსენდა: „თუ დიდხას იდეები მდინარის ნაპირას, ის აუცილებლად გამორიყავს შენი მტრის გვამს“.

სახელმწიფოსთან წარმოებული ბრძოლის ადრე თუ გვიან წარმატებით დასრულებაში დარწმუნებული ანარქისტთა გვარის კიდევ ერთი წარმომადგენელი - ობერონ ჰერბერტი, თავისუფლების სენით შეპყრობილი ყველა ადამიანის გასაგონად იქვე იმასაც აცხადებდა, რომ „ანარქია - ინდივიდის საკუთარ თავზე ბატონობააო!“

ხოლო, თუ ამ ფრაზას მისივე მხრიდან გაგრძელება ექნებოდა, ყველა შესაძლო

შემთხვევაში ის ალბათ ასეთი უნდა ყოფილიყო: „განა, ამგვარი თავისუფლების პირობებში საჭიროა რაიმე სახის პოლიტიკური ინსტიტუცია?“

ჰო, ვფიქრობდი, ბევრ რამეზე ვფიქრობდი. მაგიდაზე სიგარეტის დაჭმუჭნილი კოლოფი ეგდო. ინსტიტუტურად წამოვდექი,

ირგვლივ მიმოვიხედე და მზერა თაროსკენ გავაპარე, თაროზე, არა თაროს თავზე მაღლა შემოდებულ სურათს ავხედე, იქედან ჩერქეზიშვილი მიღიმოდა.

ჰო, ჩერქეზიშვილი...

ის კი დასავლეთიდან ესტუმრა მშობლიურ საცხოვრისს და „საჩუქარიც“ ჩამოუტანა. იმ კულტურულ-ანთროპოლოგიურ მოდელში, რომელსაც დეკარტის წყალობით და დეკარტის შემდგომ გონის კულტურა ეწოდა, სადაც ცივილიზაცია-პროგრესი დომინირებს, ამ სამყაროში გამოზრდილი, დასავლური პოლიტიკური პეიზაჟის პირმშო ჩერქეზიშვილი ახერხებს და ეროვნულ-პატრიოტულ ფალანგას ქმნის,, ეროვნული ფიგურა ხდება.

ჰო, ის ინტელექტით, გონებით რაციონალისტია, ხოლო სულით, ინტუიციით იდენტობაზე, ისტორიულ-ტერიტორიულ ცნობიერებაზეა ორიენტირებული. და ახლა ეს რაციონალისტი, გონებით „მოთამაშე“ პოლიტიკოსი, ირაციონალურ ქმედებას ჩაიდენს და რომანტიზმით „მთვრალ“ სამყაროში ყველაზე რაციონალისტურ იდეას - თავისუფლების იდეას იქადაგებს.

და დასავლური თავისუფლებაც აქ დამოუკიდებლობისათვის ბრძოლის იდეასთან „შენათესავდება“. დასავლური თავისუფლება და ქართული დამოუკიდებლობის იდეა.

და შედეგი?

„ნაციონალური ანარქიზმი“?!

დიახ, რაციონალისტი ჩერქეზიშვილი ამ უნივერსალურ თეორიას ეროვნულობის „დალს“ დაასვამს და ამ დროიდან ანარქიზმს ერთგვარი „ეგზოტიკური“ ხიბლი დაჰკრავს.

ეს „ახალი“ იდეაა,

ეს „ახალი“ ანარქიზმია - „ქართული ანარქიზმი“, „ნაციონალური ანარქიზმი“.

ეს ჩერქეზიშვილის შემოქმედებაა-ის ამაში უპირობო დემიურგია.

და,თუ ოდესმე ანარქიზმი თავის მრავალფეროვან სპექტრში კიდევ ერთ ახალ, უცხო და „ვნებიან“ მიმდინარეობას შემოუშვებს „ნაციონალური ანარქიზმის“ სახით, მაშინ ამაში მას პირველობას ვერავინ წაართმევს.

ეს მისი ექსკლუზივი იქნება.

და შემეძლება იმის თქმა, რომ ეს კაცი მინიმუმ ორ რაღაცაშია მსოფლიო მასშტაბით „დადანაშეულებული“, გნებავთ, „მხილებული“.

პირველი, მან ქართულ ანარქიზმს ეროვნულობა „შეაპარა“ და ქართული „ჩოხა-ახალუხი“ ჩააცვა.

და ამით მსოფლიო კოსმოპოლიტური ანარქიზმის თავისუფლების პოდიუმზე ეროვნული ბრენდით წარსდგა.

ეს ზაფხულის კოლექციას გავდა.

ამასთან, პირველმა შეიტანა ეჭვი კლასობრივი თეორიის კლასიკოსთა

ორიგინალობაში და მათ პლაგიატში დასდო ბრალი.

ჰო, მან თვით მარქს-ენგელსის წინააღმდეგ გაილაშქრა.

ეს დიდი გალაშქრება იყო, გალაშქრება, რომელსაც უბრალო მოკვდავები ვერასოდეს ბედავენ „ღმერთების“ წინააღმდეგ.

ჩერქეზიშვილმა ეს შეძლო და მარქსიზმის მომხრეებთან დუელში ჩაება - ინტელექტუალურ დუელში.

ეს სერიოზული ისტორიაა, ისტორია კაცისა, რომელიც გაბედულად გავიდა დუელში-მარქსიზმთან დუელში.

ვ. ჩერქეზიშვილი, მარქსიზმის დოქტრინებში", რომელიც ეხება მე-19 საუკუნის პირველი მესამედის სოციალიზმის ისტორიას, ამტკიცებს, რომ იდეები, რომლებიც საფუძვლად დაედო მარქსისა და ენგელსის „კომუნისტურ მანიფესტს“, არაა ახალი.

ამასვე შენიშნავს პროფ. დ. შველიძე: „ენგელსისა და მარქსიზმის ადეპტები არ ახსენებდნენ ბიურეს ორტომიან ფუნდამენტურ ნაშრომს, რომლიდანაც გადაიწერა ენგელსმა, ფაქტობრივად, ამ წიგნის გერმანული ვარიანტი...ენგელსის მიერ აღწერილი ინგლისის ქალაქების თანმიმდევრობა კი ზუსტად იმეორებს ბიუროს შრომაში აღწერილი ქალაქების თანმიმდევრობას" (24, 14).

ვ.ჩერქეზიშვილი აცხადებს, რომ მაექსისა და ენგელსის „კომუნისტური მანიფესტი“, როგორც თავისი საერთო არქიტექტონიკით, ასევე სახელმძღვანელო იდეებით, ვიქტორ კონსიდერანის „მანიფესტის“ მხოლოდ გამეორებაა, ანუ წარმოადგენს მის კომპილაციას. მისი თქმით, მარქსისა და ენგელსის „კომუნისტურ მანიფესტში" არაა არც ერთი ორიგინალური აზრი, არამედ მანიფესტის თეორიული განზოგადებანი ცნობილი და მიღებული იყო 30-იანი, 40-იანი წლების ფრანგი სოციალისტებისა და ასევე მათთან ურთიერთობაში მყოფი გერმანელი ემიგრანტებისთვის"(6, 162).

კიდევ ერთი ბრალდება რომელსაც ჩერქეზიშვილი უყენებდა მარქსს და ენგელსს, ეს ინტერნაციონალის შექმნის საკითხია.

ჩერქეზიშვილიაცხადებს: „ი ნტერნაციონალი დაარსა არა მარქსმა, არამედ პროდონისტმა ფრანგმა მუშამ ტოლენმა და ინგლისელმა ტრედუნიონისტებმა ოჯერმა და იუნგმა 1862 წელს, ხოლო მარქსი მათ შეუერთდა 1864 წელს, იუნგის მიერ გაგზავნილი წერილის შემდეგ"(26, 7).

ჩერქეზიშვილის ამ მეცნიერულ-ჯვაროსნულ გალაშქრებას მარქსისა და ენგელსის მიმართ საკმაოდ დიდი რეზონანსი მოჰყვა ევროპასა და რუსეთში. ამ უკანასკნელთა დაცვა იდეოლოგიური ღირსების საქმედ ექცათ ევროპელ და რუს სოციალ-დემოკრატებს-გ.პლехანოვს, კ. კაუცკის, ვ. ლიბკნეხტს, ი. სტალინს და ისინი ჩერქეზიშვილთან პოლემიკაში ჩაებნენ.

პირველი, ვისაც წილად ხვდა იდეური მამებისთვის ჩერქეზიშვილისეული სერიოზული ბრალდებების ჩამორეცხვა, მარქსიზმის აღიარებული თეორეტიკოსი - გიორგი პლехანოვი იყო, რომელმაც ქართველი სოციალ-დემოკრატების ჟურნალ „კვალში", 1901წლის ივნის- ივლისში დაბეჭდა სტატია სათაურით - „როგორც ჰქუხს, ისე არა წვიმს".

აღნიშნულ სტატიაში, პლехანოვი ჩერქეზიშვილის ბრალდებათა გაბათილების

ნაცვლად, უფრო საკუთარი განსწავლულობის დემონსტრირებას ახდენს, რითაც ცდილობს კონკრეტულ, არგუმენტირებულ პასუხებს გაექცეს.

პლექხანოვი ჩერქეზიშვილს დიალექტიკის არცოდნაში და ინდუქციით გატაცებაში სდებს ბრალს (27,30), თუმცა მისი მსჯელობანი დამაჯერებლობის დაბალი ხარისხით გამოირჩევა..

მან მოულოდნელად დატოვა ჩერქეზიშვილთან თეორიული „ბრძოლის არენა“ და მორიგი, მეორე რაუნდისთვის (წერილისთვის) ტაიმ-აუტი ითხოვა, თუმცა მისი მორიგი „გალაშქრება“ არ შემდგარა, აღარც მის კალამს გახსენებია ცნობილი ანარქისტი და მისი ანტიმარქსისტული განწყობილებანი.

შიეძლება ითქვას, რომ ჩერქეზიშვილზე დაგეშილი რუსული მარქსისტული ბანაკი „მშიერი“ დარჩა, პლექხანოვმა ისინი ვერ „დააპურა“.

სიტუაციის გამოსწორება ევროპული სოციალ-დემოკრატიის აღიარებულმა ლიდერმა -კარლ კაუცკიმ სცადა. მისი მხრიდან ეს, ალბათ, შეცდომა იყო, რადგან ფილოსოფიურ კატეგორიებში უკეთ განსწავლული პლექხანოვის შემდეგ, ამ საქმის შემობრუნება მას უდავოდ გაუჭირდებოდა.მან, მართლაც, ვერ შეძლო მარქსიზმის კლასიკოსების სერიოზული დაცვა, უფრო მეტიც, ზოგიერთ სიტუაციაში იგი უბრალოდ იძულებული გახდა ეღიარებინა ჩერქეზიშვილისეული ბრალდებების სამართლიანობა. მაგრამ, როგორც სოციალ-დემოკრატთა ბუნებას სჩვევია, იგი ცდილობს ეს სხვისი ხელით გააკეთოს და თავის სტატიაში-„კომუნისტური პარტიის მანიფესტი, როგორც პლაგიატი“, რომელიც 1906 წლის აგვისტოში გამოქვეყნდა „ნოიე ცაიტში“(სტატიის ქართული თარგმანი ეკუთვნის აკაკი ჩხენკელი), იმოწმებს ცნობილი იტალიელი სოციალ- დემოკრატიის არტურო ლაბრიოლას სიტყვებს:

„...შეუძლებელია იმის უარყოფა, რომ ვიქტორ კონსიდერანის დემოკრატიული მანიფესტი ნამდვილი მამაა კომუნისტური მანიფესტისა“(შველიძე, დ. 1997:28).

როგორც იტყვიან, კომენტარი ზედმეტია.

საქმე კი შველას ითხოვდა.

და აი, პლექხანოვ-კაუცკის ჩერქეზიშვილთან ბრძოლაში შერცხვენილი მარქსისტული დროშა, რუსეთის ბოლშევიკური სოციალ-დემოკრატიული პარტიის წევრმა - იოსებ სტალინმა აიღო. როგორც ჩანს, სოციალ-დემოკრატიის ერთ ბუდეში დაბარტყეული ორივე ფრთა თანაბრად შეურაცხყოფილი იყო.

სტალინი მისთვის ჩვეულ, პროლეტარული მასებისთვის გასაგებ, ანუ მდაბიო ენაზე წარმართავს დუელს, რითაც პოლემიკა ღრმა მეცნიერულ- თეორიული სფეროდან პროპაგანდისტულ ჭრილში გადააქვს. ტაქტიკურად ეს სწორი არჩევანი იყო, რადგან მისი მწირი კლასიკური განათლება და, ასევე, არცთუ ღრმა ფილოსოფიური აზროვნება, პოლემიკის სწორედ ამ კუთხით წარმართვას მოითხოვდა, თანაც მას ფართო მასებზე უნდა ემუშავა. გზადაგზა სტალინს არც აგრესია დავიწყნია მარქსიზმის „შეურიგებელი მტრების“

მისამართით და მუქარასაც არ მოერიდა.

სტალინმა თავი გამარჯვებულად ჩათვალა. ყოველ შემთხვევაში, მათთვის, ვისზეც გათვლილი იყო მისი პროლეტარული ლოგიკა, შიეძლება ეს ასეც იყო.

მაგრამ, ერთგვარი უკმარისობა, როგორც ჩანს, მაინც დარჩა, რადგან ანარქისტების

თეორიულ-მეცნიერულ, სწორედ ამ წესით განადგურებას მოწყურებული მარქსისტები,

მაინც ვერ ისვენებენ და ანარქიზმთან საპოლემიკოდ უკვე ქართველი მენშევიკების იდეური ბელადი -ნოე ჟორდანია გამოჰყავთ. თუმცა, უნდა ითქვას, რომ ვერც მან შეძლო ანარქიზმის, როგორც სისტემის, სერიოზული თეორიული კრიტიკა.

ამასვე შენიშნავს ლ. გორგილაძე, როცა აცხადებს, რომ „ქართული მენშევიზმის აღიარებული თეორიტიკოსი ანარქიზმის ზერელე , აბსტრაქტულ-აკადემიური კრიტიკით დაკმაყოფილდა“(29, 83).

რა შეიძლება ითქვას?

ის, რომ ჩერქეზიშვილმა სოციალ-დემოკრატიის ზეობის პირობებში სერიოზულად გარისკა და მარქს-ენგელსი მეცნიერულად გააკრიტიკა, ეს უდავოდ მის დიდ გამბედაობაზე და, ასევე, ღრმა თეორიულ მომზადებაზე მიანიშნებს.

დიახ, მან ეს გამოცდა ჩააბარა. ყოველ შემთხვევაში, სწორედ ჩერქეზიშვილმა მისცა პირველი მძლავრი ბიძგი ევროპულ-სოციალისტურ აზრს, სერიოზული ეჭვი შეეტანა მარქსიზმის კლასიკოსების ორიგინალობაში. ეჭვშეტანილი „ორიგინალობა“, ჩვენმა ეპოქამ მარქსიზმისთვის ნამდვილი მიწისძვრით დაასრულა.

ასეთი იყო მარქსისტულ-ანარქისტული ამბავი ანარქისტი ჩერქეზიშვილის, პლაგიატი მარქს-ენგელსის და მათი „ადვოკატების - გ. პლენხანოვის, კ. კაუცკის და ი. სტალინისა. და მეც ეს ისტორია თქვენთან მოვიტანე - ჩერქეზიშვილმა მომატანინა. ვფიქრობ, მოიგო - დუელი მოიგო.

ჰო, ეს გასროლა იყო, დიდი გასროლა, რომელმაც წლების შემდეგ შედეგი გამოიღო.

და „სეზონიც“ გაიხსნა-მარქსიზმზე ნადირობის სეზონი.

მე კი ჩერქეზიშვილი ამირანს მაგონებს, ამირანს, რომელიც წავიდა ავტორიტეტის, არსებული წესრიგის წინააღმდეგ. ის, თავისუფლებისთვის მებრძოლი რაციონალისტი ღმერთს ცეცხლს მოპარავს და ადამიანებს ჩამოუტანს (ცეცხლი ცივილიზაციის პირველი ნიშანია).

ჩერქეზიშვილიც მარქსიზმის ბელადებს პლაგიატის ბოძზე გააკრავს - საქვეყნოდ გააკრავს და მშვიდად გააგრძელებს თავისუფლებისთვის ბრძოლას.

მერე კი, მერე დასავლურ პოლიტიკურ სამყაროს ამ თავისუფლებას „მოპარავს“ და მშობლიურ სამყაროს - ქართულ სამყაროს ჩამოუტანს.

მე ვწერ კაცზე, ვინც ახალი რეალობა - ახალი იდეოლოგიური რეალობა შექმნა ქართულ პოლიტიკურ ცხოვრებაში.

რეალობა კი ყველაზე დიდ პარადიგმაში- თავისუფლებაში გამოიხატა და ამაში ის უდავოდ ლიდერი იყო.

ჰო, თავისუფლების ენა უნივერსალური ენაა და ანარქისტებთან ის თავისუფლების ყველაზე დიდი ხარისხით გამოირჩევა.

კი, ანარქისტული თავისუფლება თავისუფლების ცალკე კატეგორიაა და მე მას „ეგოისტურ“ თავისუფლებასაც ვეძახი, განსაკუთრებით - ინდივიდუალისტური ანარქიზმი.

და ახლა ეს დასავლურ ინტელექტში „განზანული“, მაგრამ მაინც რაციონალიზმ-

რომანტიზმის ზღვარზე „მოთამაშე“ იდეოლოგი ჩათვლის, რომ დამოუკიდებლობა დაკარგული და კოლონიური ჩაგვრის ქვეშ მყოფი ხალხისთვის თავისუფლება - პიროვნულიც და სახელმწიფოებრივიც, ნამდვილად პასუხობდა ქართველი კაცის თავისუფლებისმოყვარე ბუნებას.

მთლიანობაში, ჩერქეზიშვილი - ევროპული კულტურისა და პოლიტიკური აზრის წარმომადგენელი, ინსტიქტის დონეზე ხვდება იმას, თუ რამდენად „ახლობელია“ ანარქიზმი ქართული ფსიქოტიპისთვის.

ანუ რამდენად პოპულარული გახდებოდა ანარქიზმი ქართულ საზოგადოებაში. ჩერქეზიშვილი აქ, როგორც ანარქისტი უკომპრომისოა და გადაწყვეტილებას თავისუფლების სასარგებლოდ იღებს.

და ეს იმიტომ, რომ მან, გენეტიკურად ქართველმა კარგად იცის: ქართული კულტურა შეიცავს ერთ ისეთ თვისებას, რომელიც ახლოსაა ანარქიზმთან - ის ანარქიზმის მსგავსად არაა მიდრეკილი კომპრომისებისადმი.

რაც შეეხება ინდივიდუალიზმის ფაქტორს, ჩერქეზიშვილს არ გაუჭირდებოდა იმის გააზრება, რომ თავისუფლებისმოყვარე ქართული ბუნება ნამდვილად გამოირჩევა თავისი წევრების ინდივიდუალიზმით, რაც ანარქისტული მოძღვრების ერთ-ერთი უმთავრესი პოსტულატია.

მაგრამ, მთელ ამ „დრამაში“ , ჩერქეზიშვილისეულ ანარქისტულ დრამაში ყველაზე რომანტიკული ის განცდაა, რომ ის - მრწამსით ანარქისტი, რაციონალისტი ნაციონალურ იდეას ეთაყვანება და მას საჭირო მომენტში მოქმედებაში მოიყვანს.

მისეული ნაციონალური იდეა კი ქვეყნის დამოუკიდებლობაზე გადიოდა და ეს მისი „კოზირი“ იყო - კოზირი მოსახლეობაში პოპულარობის მოსახვეჭად.

და ისიც, ევროპელ-ქართველი პოლიტიკოსი ეროვნული აუდიტორიის წინაშე ორი ძირითადი პარადიგმით, ევროპულ- ქართული პარადიგმით - თავისუფლება და ეროვნულობა წარსდგება.

თავისუფლებას პლიუს ეროვნულობა და ის უკვე ხალხში იყო.

არადა ის საქართველოში ჩამოვიდა არა ეროვნულობის, პატრიოტული განცდების სააგიტაციოდ, არამედ სწორედ ანარქიზმის პოპულარიზაციისთვის.

სხვა საკითხია მას აქ რა მდგომარეობა დახვდა.

ვფიქრობ, რომ ამ დროს მასში ეროვნულობის განცდას ამძაფრებს არა მხოლოდ მისი, როგორც ქართველის, არამედ ასევე, როგორც დასავლეთელ პოლიტიკოსის დამოკიდებულებაც რუსეთის იმპერიისადმი.

ჰო, მის პატრიოტულ ვნებებში აშკარად იკითხება დასავლეთელი პოლიტიკოსის ალერგია რუსებისადმი.

დიახ, ეს იყო კაცი ორი სამყაროდან - რაციონალური და რომანტიკული სამყაროდან.

და მას ორივე სამყარო უყვარდა.

ერთი მას ინტელექტით, რაციონალიზმით, აზროვნებით კვებავდა, მეორე კი მასში ემოციებს, ვნებებს, განცდებს, ნოსტალგიებს აღძრავდა.

ერთმა ის თავისუფალ ინდივიდად ჩამოაყალიბა და იდეოლოგიაში „შეუშვა“, მეორე კი- ტრადიციებს, ფესვებს ახსენებდა და დაკარგულ დამოუკიდებლობაზე

ბრძოლისთვის აღანთებდა.

კი, ის ევროპელი იყო თავისი აზროვნებით და ქართველი განცდებით, მაგრამ ორივე სამყაროში ერთ დიდ თამაშს - თავისუფლების თამაშს ითამაშებს.

ეს ქართულ-ბრიტანული ისტორიაა-ქართულ-ბრიტანული თავისუფლების ისტორია.

და - ჩემი ისტორიაც.

პანორამული ხედვა და სამყარო შენს მოლოდინშია.

რამდენჯერაც მას შევხედე, იმდენჯერ დავწერე, თავისუფლებაზე დავწერე და ახლა მეშინია-მათი მეშინია.

ჩვენ ვცხოვრობთ ამ სამყაროში,

ჩვენ ვქმნით ამ სამყაროში და ვემზადებით მარადისობაში გადასასვლელად.

და ამ გადასვლაში ვიტალური, ჰედონიკური ვნებები არ „მუშაობენ“.

ჰიპოსტასი კი, ჰიპოსტასი - სადღაც შუაში „გაიჭედა“.

ჰო, მე ეპოქის წამყვან თემებს „ვეთამაშები“

და მერე,

და მერე - ჰეგელთან და ნიცშესთან ერთად პანესთეტიკურ კოსმოსზე ვმსჯელობ.

ეს თავისუფლებაში დარჩენაა,

ეს თავისუფლებისთვის ხარკის გადახდაა,

ეს ინტელექტით „თამაშია,“ ოღონდ ვნებიანი თამაში და ამ თამაშში მაკვირდებიან -

ანარქისტები მაკვირდებიან.

ჩერქეზიშვილი იღიმის.

მე თავისუფალი ვარ.

ლიტერატურა:

1. შველიძე, დ. (1997). მარქსიზმის კრიტიკა ვარლამ ჩერქეზიშვილის ნაშრომებში. 14-28.
2. გაზეთი „ივერია“ (1900). ნომერი 229: 8-10. (1900). ნომერი 232: 16-19.
3. პლენხანოვი, გ. (1943). როგორც ქუხს, ისე არ წვიმს. თბილისი (1943) გვ. 27-30.
4. გაზეთი „გრიგალი“ (1906). ნომერი 7: 28.
5. გორგილაძე, ლ. (1963). იდეოლოგიური ბრძოლის ისტორიიდან. თბილისი.

Georgian-British History of Freedom

Gergaia Paata

Professor at the Caucasus University

Abstract

Secluded in my office and inspired by the problems of the intellect, I will question the 'Godfather' of freedom time and time again hoping that the boundless space of thought created by him will again give me new intellectual food. Yes, anarchism deserves serious study because,

after all, it is about the human being, who by his very nature is ambivalent and who in turn is the subject of deep and serious study.

The science of thought applies to all areas of human activity, anarchism also applies to it, but to that part of it that is associated with individual freedom. The science of thought applies to all areas of human activity, anarchism also applies to it, although that part of it is associated with individual freedom, which in all cultural and historical eras has become almost adequate for the struggle to obtain the bread necessary for human existence.

Keywords: Romanticism, Rationalism, Transcendent, Identity, Irrationalism.